

Головко А. М.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Лисенко А. М.

к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, АУДИТУ, АНАЛІЗУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Фермерські господарства є однією з поширених форм підприємництва в аграрному секторі економіки України. У 2022 р. посівна площа таких господарств становила 3855,1 тис. га (16,47 % від загальної посівної площі під сільськогосподарськими культурами в господарствах усіх категорій) [1, с. 10]. Станом на 01.10.2023 р. вирощуванням зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур в Україні займалися 10345 фізичних осіб-підприємців, допоміжною діяльністю у рослинництві - 3084, розведенням великої рогатої худоби молочних порід - 471, свиней - 559, свійської птиці - 591 [2].

Відповідно до Закону України № 973-IV, фермерське господарство може бути зареєстроване як юридична особа, або як фізична особа-підприємець. Таке господарство діє на основі установчого документа, у якому зазначаються його найменування, місцезнаходження, адреса, предмет, мета діяльності, порядок формування майна, органи управління та інші положення. Установчим документом для юридичної особи є статут, а для господарства без статусу юридичної особи - договір (декларація) про створення фермерського господарства [3]. Зазначені особливості здійснюють вплив на організацію обліку, аудиту, аналізу та оподаткування таких суб'єктів господарювання.

Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«ПІДПРИЄМНИЦТВО, ОБЛІК ТА ФІНАНСИ: СУЧАСНИЙ СТАН Й ПЕРСПЕКТИВИ
ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ»

24 квітня 2024 року

Законом України № 996-XIV регламентовано, що питання організації суб'єктом господарювання бухгалтерського обліку належать до компетенції його власника або уповноваженого органу. Серед форм організації бухгалтерського обліку зазначеним нормативно-правовим документом виокремлено наступні: 1) введення посади бухгалтера до штату підприємства або формування бухгалтерської служби, очолюваної головним бухгалтером; 2) користування послугами спеціаліста-підприємця з бухгалтерського обліку, який здійснює таку діяльність без створення юридичної особи; 3) ведення обліку на договірних засадах централізованою бухгалтерією чи підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, яка провадить діяльність в сфері обліку та/або аудиту; 4) самостійне ведення обліку і складання звітності безпосередньо керівником підприємства або його власником (за виключенням бюджетних установ та підприємств, звітність яких необхідно оприлюднювати) [4].

У відповідності з Методичними рекомендаціями № 189, фермерські господарства можуть застосовувати просту форму обліку, спрощену форму обліку, вести облік за спрощеним планом рахунків, або ж обирати загальну форму обліку [5]. Водночас слід враховувати, що при застосуванні журнально-ордерної, меморіально-ордерної, автоматизованої та простої форм обліку, а також книги Журнал-Головна мають місце відмінності в загальній організації облікового процесу, формуванні реєстрів бухгалтерського обліку.

Фермерським господарствам притаманні всі особливості організації та ведення обліку на сільськогосподарських підприємствах, зумовлені специфікою організації й технології аграрного виробництва, документування господарських операцій, калькулювання собівартості продукції та формування фінансових результатів, нарахування й виплати орендної плати за орендоване майно та землю тощо. З урахуванням цього здійснюється організація аудиту та аналізу діяльності таких суб'єктів господарювання.

Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«ПІДПРИЄМНИЦТВО, ОБЛІК ТА ФІНАНСИ: СУЧАСНИЙ СТАН Й ПЕРСПЕКТИВИ
ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ»

24 квітня 2024 року

При організації проведення аудиту в фермерському господарстві враховуються, зокрема, особливості правового статусу, формування та відображення в обліку майнових та земельних відносин, наявність специфічних об'єктів у складі основних засобів та оборотних активів, використання можливостей щодо використання різних форм ведення обліку, специфічних реєстрів обліку та первинних документів, планово-кошторисної документації, форм звітності, вибору системи оподаткування. При цьому специфічного спрямування набувають завдання аудиту та розробка програми його проведення, перевірка повноти й правильності відображення інформації на відповідних рахунках бухгалтерського обліку за субрахунками 101 «Земельні ділянки», 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель», 107 «Тварини», 108 «Багаторічні насадження та плодоносні рослини», 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення», на рахунках 16 «Довгострокові біологічні активи», 21 «Поточні біологічні активи», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» та ін.

Обсяги діяльності, особливості побудови управлінських структур, технології виробництва та формування звітно-облікових даних враховуються у процесі проведення аналітичних робіт. Погоджуємось з висновками науковців стосовно того, що у переважній більшості фермерських господарств не проводиться належним чином аналіз фінансово-господарської діяльності: «не приділяється достатньо уваги питанням формування структури сівозмін, оптимізації доходів та витрат, не здійснюється розрахунок факторних впливів на формування та динаміку змін важливих результативних показників, натомість обмежуються здійсненням простих математичних розрахунків» [6, с. 534]. Наслідки такого підходу негативно позначаються на результативності роботи фермерських господарств.

Для оцінки забезпеченості фермерських господарств необхідними ресурсами та використання ними компонентів економічного потенціалу

Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«ПІДПРИЄМНИЦТВО, ОБЛІК ТА ФІНАНСИ: СУЧАСНИЙ СТАН Й ПЕРСПЕКТИВИ
ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ»

24 квітня 2024 року

рекомендуємо застосовувати існуючу систему показників, згруповану в рамках матеріально-технічної, кадрової та фінансової складових [7, с. 135].

У відповідності з Податковим кодексом України (ПКУ) фермерське господарство може обрати спрощену (з урахуванням встановлених законодавством обмежень), або ж загальну систему оподаткування.

Оподаткування доходів фізичної особи-підприємця, який перебуває на загальній системі оподаткування, регламентується статтею 177 ПКУ, на спрощеній системі - статтями 291-300 [8]. Фізична особа-підприємець, який перебуває на спрощеній системі оподаткування, є платником єдиного податку (з урахуванням особливостей обраної групи), єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, на загальній системі оподаткування - податку на доходи фізичних осіб (базова ставка - 18 %), військового збору (1,5 %), єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (22 %, враховується мінімальна та максимальна сплата) [9], а також інших податків, передбачених ПКУ. Незалежно від обраної системи, фермерські господарства можуть бути платниками податку на додану вартість (за умови реєстрації та з урахуванням дотримання встановлених законодавством вимог).

Фермерське господарство, що є юридичною особою, яка перебуває на спрощеній системі оподаткування, може обрати третю або четверту групу (з урахуванням дотримання вимог законодавства). Також господарство може обрати загальну систему оподаткування.

Урахування розглянутих базових особливостей та специфіки роботи конкретного суб'єкта господарювання є запорукою належної організації обліку, аудиту, аналізу, оподаткування у фермерському господарстві та здійснює значний вплив на результати фінансово-господарської діяльності та якість прийнятих управлінських рішень.

Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«ПІДПРИЄМНИЦТВО, ОБЛІК ТА ФІНАНСИ: СУЧАСНИЙ СТАН Й ПЕРСПЕКТИВИ
ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ»

24 квітня 2024 року

Список використаних джерел:

1. Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> .
2. Рослинництво України - 2022 : статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2023. 183 с. URL: https://csrv2.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/zb_rosl_2022.pdf .
3. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV (редакція від 20.10.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> .
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (редакція від 01.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n113> .
5. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах : Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 р. № 189. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/99128_99128 .
6. Лисенко А. М., Акімов С. С. Організація аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання аграрної сфери. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : зб. матеріалів засід. № 5 постійно діючої Міжнар. наук.-практ. конф.*, 24 берез. 2023 р. Кропивницький, 2023. С. 532-535. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12836>.
7. Лисенко А.М. Економічний потенціал суб'єктів господарювання сфери агробізнесу: особливості формування, систематизація показників, методи оцінки. *Концептуальні підходи та механізми стимулювання розвитку соціально-економічних систем та суб'єктів ринку : монографія / за заг. ред.*

24 квітня 2024 року

Н.В. Шандової. Херсон : Вишемирський В. С., 2023. Розд. 2.2. С. 90-149. URL:
<https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12996>.

8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (редакція від 01.04.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n6944> .

9. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI (редакція від 29.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#n57>.

Черниченко О. Ю.

*Судовий експерт сектору фізико-хімічних досліджень
відділу досліджень матеріалів, речовин і виробів*

Черкаського науково-дослідного

експертно-криміналістичного центру МВС.

м. Черкаси, Україна

Король К. П.

*Заступник завідувача відділу – завідувач сектору фізико-хімічних досліджень
відділу досліджень матеріалів, речовин і виробів Черкаського науково-*

дослідного експертно-криміналістичного центру МВС

м. Черкаси, Україна

ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ВПЛИВУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

При проведенні дослідження за напрямком 10.19 «Дослідження обставин та організаційно-технічних причин і наслідків впливу техногенних джерел на об'єкти довкілля» та вивченні шкоди завданої довкіллю внаслідок збройної агресії російської федерації, виникає питання , як відроджувати природне